

Uczniowie klasy VII,

poniżej zamieszczam instrukcje dotyczące samodzielnego opracowania i utrwalenia treści z zakresu języka polskiego w domu. Lekcje rozpisane są zgodnie z podziałem godzin (zawierają konkretne daty). Przypominam, że w środy mamy 2 godziny języka polskiego.

Gdybyście mieli jakieś pytania lub wątpliwości, zachęcam do kontaktu mailowego pod adresem: polski7@interia.pl lub za pośrednictwem grupy w komunikatorze Messenger
(odpowiadam na każdą otrzymaną wiadomość).

!Lekcje on-line!

Lekcje on-line odbywają się w poniedziałki, środy oraz piątki o godzinie 10:00. Wszelkie informacje dotyczące logowania do platformy, omawianych tematów otrzymujecie za pośrednictwem naszej prywatnej grupy (Messenger).

Wydawnictwo GWO udostępniło dla Was podręcznik i zeszyt ćwiczeń (w formie on-line), z których możecie korzystać klikając w poniższe linki (jeżeli ktoś z Was pozostawił ćwiczenia w szkole, powinien wydrukować wyznaczone do uzupełnienia strony i wykonać zadania):

- zeszyt ćwiczeń (<https://flipbook.apps.gwo.pl/display/2752>);
- podręcznik (<https://wpiszkod.gwo.pl/uzytkownik/zaloguj>).

W przypadku notatek, które samodzielnie musicie zredagować w domu, możecie skorzystać z przesłanych materiałów – wydrukować je i wkleić lub przepisać (wedle Waszego uznania). To co zostało zapisane kolorem **zielonym** powinno znaleźć się w zeszycie / **pogrubione treści proszę wpisać na kolorowo**. Informacje o zadaniach w zeszycie ćwiczeń zaznaczyłem **na czerwono**.

Przypominam o rozwiązaniu quizu podsumowującego na platformie Quizizz, dzięki któremu możecie utrwalić zagadnienia omawiane od początku roku szkolnego 2019/2020:

<https://quizizz.com/join/quiz/5e6c8d53bab07d001bb9b85d/start>

Lekcja

(11 maja 2020 r. – poniedziałek)

Temat: Budowa sonetu na przykładzie utworu Adama Mickiewicza.

[Podręcznik s. 315 – 316]

1. Zapoznaj się z krótką biografią Adama Mickiewicza.

◆ **Życie** Urodził się na Litwie. Po ukończeniu studiów uczył w szkole. Za działalność w patriotycznym Towarzystwie Filomatów został uwięziony, a później zmuszony do wyjazdu do centralnej Rosji.

W r. 1829 wyjechał w podróż po Europie, z której **już nigdy w ojczyste strony nie wrócił**. Mieszkał głównie w Paryżu. W r. 1834 ożenił się z Cecylią Szymanowską, z którą miał sześcioro dzieci.

W r. 1848 fiaskiem zakończyła się próba utworzenia przez Mickiewicza **Legionu Polskiego we Włoszech**. Ostatnią akcją patriotyczną poety była próba stworzenia w Turcji oddziałów polskich, które miały walczyć z Rosją. W tym celu w r. 1855 pojechał do Stambułu, gdzie niespodziewanie zmarł (wg. oficjalnych danych: na cholera).

Został pochowany we Francji na polskim cmentarzu w Montmorency. W 1890 r. trumnę Mickiewicza uroczystie przeniesiono do katedry na Wawelu, co stało się okazją do manifestacji patriotycznej.

◆ Najważniejsze dzieła

- „Ballady i romanse” (1822)
- „Grażyna” (1823)
- „Dziady” cz. II i IV (1823)
- „Sonety” (1826)
- „Konrad Wallenrod” (1828)
- „Dziady cz. III” (1832)
- „Pan Tadeusz” (1834)

” *Tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga;
Łam czego rozum nie złamie: Młodości!
– Orla twych lotów potęga, Jako piorun
twoje ramię.*

◆ Życie kulturalne

Adam Mickiewicz był aktywnym uczestnikiem europejskiego życia intelektualnego połowy XIX wieku. **Miał kontakty z najwybitniejszymi postaciami epoki**. Twórczość Mickiewicza wywarła (i nadal wywiera) **wpływ na polską kulturę**: na świadomość zbiorową, literaturę i sztukę, język (także potoczny), wyobraźnię. Utwory Mickiewicza, w całości lub w fragmentach, były przekładane na ponad 20 języków.

◆ Życie kulturalne

Mickiewicz rzadko miał stałe źródła dochodów, chociaż był znany w polskim środowisku emigracyjnym i europejskich kręgach artystycznych. Często żył z zasiłków, darowizn, korzystał z pomocy rodziny i przyjaciół. **Przeprowadzał się w swoim życiu ponad czterdzieści razy**. Przyczynami były nie tylko kłopoty materialne, ale też fascynacje ruchami artystycznymi rozwijającymi się w różnych miastach, działalność polityczna, a także... liczne romanse.

◆ Życie kulturalne

Mickiewicz był gorącym orędownikiem tzw. polskiego mesjanizmu, który wyznaczał narodowi specjalną funkcję w historii. Polska miała być „Chrystusem narodów” z misją zbawienia całego świata. Miała cierpieć i umrzeć dla powszechnego zbawienia, a potem zmartwychwstać w chwale.

- Przeczytaj wiersz pt. *Stępy akermańskie* (podręcznik s. 315).
- Dokonaj analizy utworu (opisz jego budowę). Uzupełnij schemat w zeszycie.

Analiza *Stępów akermańskich* Adama Mickiewicza

Liczba strof:

Liczba wersów w strofach:

Typ liryki (ze względu na występowania podmiotu lirycznego):

Układ rymów:

Typ rymów (mówiliśmy o nich ostatnio):

Liczba sylab w wersach:

- Na podstawie tekstu odpowiedz na poniższe pytania. Rozwiązanie zapisz (w zeszycie) w formie tabeli.

PYTANIE	CYTAT	ODPOWIEDŹ
1. <i>W jaki sposób ujawnia się osoba mówiąca?</i>		
2. <i>Gdzie się znajduje?</i> ¹		
3. <i>Co robi?</i>		

---

1 Dobrze zastanów się nad odpowiedzią. W wierszu zastosowano metafory, które mogą wprowadzić Cię w błąd, jeżeli nie odczytasz ich prawidłowo. Zapoznaj się z wyjaśnieniami trudnych wyrazów, które zostały umieszczone po lewej stronie utworu.

4. Podaj przykłady tropów stylistycznych zastosowanych w wierszu (rozwiązanie zapisz w zeszycie):

Metafora:

Epitet:

Porównanie:

Oksymoron:

Onomatopeja (wyrządźwiękonaśladowczy):

Wykrzyknienie:

Pytanie retoryczne:

5. Do jakich zmysłów odwołuje się podmiot liryczny w poszczególnych strofach? Odpowiedz na powyższe pytanie i podaj przykłady (cytaty), które potwierdzą Twoje stanowisko. Zadanie wykonaj w formie schematu (w zeszycie).

I i II

strofa

.....
(zmysł)

cytaty:

.....
.....
.....
.....

III i IV

strofa

.....
(zmysł)

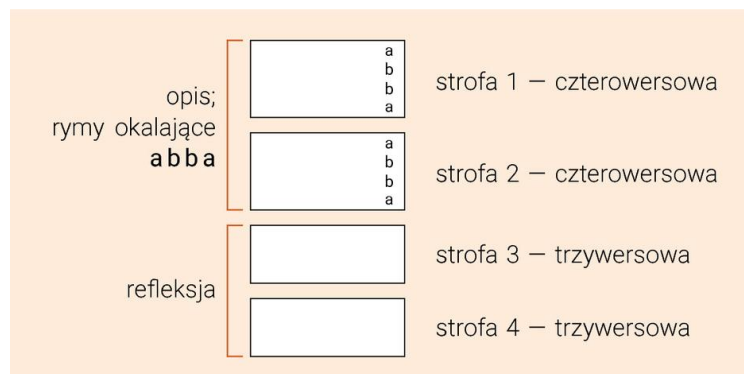
cytaty:

.....
.....
.....
.....

6. Przeczytaj jeszcze raz wiersz i dokonaj jego interpretacji w zeszycie. Napisz: co robi podmiot liryczny (w każdej strofie), w jakim jest nastroju, co wspomina, za czym tęskni. Zastanów się, czy możemy utożsamiać go z Adamem Mickiewiczem (jeżeli tak, to dlaczego?).

7. Zapisz w **zeszycie** definicję sonetu i naucz się jej.

Sonet – gatunek literacki w obrębie liryki. Ma charakterystyczną budowę: czternaście wersów, cztery strofy o układzie wersów 4–4–3–3. W czterowersowych strofach występuje okalający układ rymów (abba). Pierwsza część utworu ma charakter opisowy, druga – refleksyjny.

8. Wykonaj zadania w **zeszycie ćwiczeń** (s. 116 – 117).

Poniżej zamieszczam tabelę z informacjami na temat wszystkich środków stylistycznych, które powinniście już znać. Dobrze byłoby ją wydrukować (zapisać na komputerze) i „mieć pod ręką” – z pewnością przyda Wam się podczas przygotowania do egzaminu.

Środki stylistyczne

Definicja	Cel zastosowania	Przykład
<p>alegoria – motyw lub znak (postać, zwierzę, rzecz, wydarzenie), które prócz dosłownego znaczenia ma jeszcze znaczenie ukryte, domyślne, ale określone i jednoznaczne. Pozwala przybliżyć pewne pojęcia, skonkretyzować cechy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomaga wyrazić sens utworu ▪ uwypukla przekaz moralizatorski lub dydaktyczny ▪ w bajkach dydaktycznych występuje jako element kompozycyjny 	<p>sowa – to alegoria mądrości lis – to alegoria chciwości, przebiegłości Guślarz w II cz. <i>Dziadów</i> – alegoria mądrości ludowej, wiedzy, przewodnika między światami</p>
<p>anafora – powtórzenie wyrazu lub grupy wyrazów na początku kolejnego wersu, zdania, strofy. Anafora występuje w poezji i w prozie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwrócenie uwagi czytelnika na cechę, osobę, zjawisko, czynność, która została zapisana w anaforze ▪ podkreślenie ważności tej cechy (osoby, zjawiska...) dla konstrukcji wiersza ▪ niekiedy wydobycie kontrastu ▪ rytmizacja wiersza ▪ zaskoczenie czytelnika 	<p>Twarde żelazo z wielkim topione kłopotem, Twardy dyjament żadnym nie pożyty młotem, Twardy dąb wiekiem starym skamieniały, Twarde skały, na morskie nie dbające wały: Twardsza-ś ty, panno, której łyzy me nie złamały, <i>Nad żelazo, dyjament, twardy dąb i skały.</i> J. A. Morsztyn <i>Do panny</i></p>
<p>animizacja (ożywienie) – to nadawanie przedmiotom, zjawiskom, pojęciom cech istot żywych (ale z wykluczeniem cech wyłącznie ludzkich, jak mowa czy myślenie).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nadanie tekstowi dynamiki (najczęściej wprowadza element ruchu) 	<p>Kwiaty, kształt swój półsennie zgadując zawczasu, <i>Nikłym pękiem wkraczają w nieznaną głęb lasu.</i> B. Leśmian <i>Wiosna</i></p>
<p>apostrofa – bezpośredni zwrot w formie wołacza do osoby (zmarłej lub nieobecnej), pojęcia, przedmiotu, zjawiska, utrzymany w podniosłym, uroczystym tonie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nadanie wypowiedzi podniosłego, patetycznego tonu ▪ pośrednie wyznaczenie uczuć do podmiotu ujawnionego w apostrofie 	<p>O roku ów! Kto ciebie widział w naszym kraju! A. Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> (ks. XII)</p>
<p>epitet – najprościej rzecz ujmując – jest w wierszu określeniem rzeczownika. Najczęściej w tej roli występuje przymiotnik, ale może ją też pełnić imiesłów lub inny rzeczownik. Epitet występuje przede wszystkim w liryce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oddziaływanie na wyobraźnię czytelnika ▪ tworzenie obrazu ▪ wyrażenie stanu emocjonalnego podmiotu lirycznego i jego stosunku do przedmiotu opisu 	<p><i>Ja jestem noc czerwcową, królowa jaśminowa, zapatrzcie się w moje ręce, wsłuchajcie się w śpiewny chód.</i> K.I. Gałczyński <i>Noctes Aninenses</i> (fragment)</p>
<p>eufemizm – wyraz, wyrażenie lub cały zwrot stosowany zamiast innego wyrazu ze względów obyczajowych, politycznych, religijnych – np. zastępuje wyrażenia dosadne, wulgarne, nieobyczajne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ łagodzi wypowiedź ▪ osłabia nacechowanie emocjonalne wypowiedzi ▪ eliminuje wyrażenia wulgarne, niestosowne, drastyczne 	<p><i>Ujął ją sen żelazny, twardy, nieprzespany.</i> Jan Kochanowski <i>Tren VII</i> (sen żelazny to śmierć)</p>
<p>inwokacja – szczególnie uroczysta odmiana apostrofy; umieszczana z reguły we wstępie do poematów epickich; zwrot do Boga, bóstwa lub muz z prośbą o natchnienie i pomoc w twórczym przedsięwzięciu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nadanie wypowiedzi podniosłego, patetycznego tonu 	<p>Panno święta, co Jasnej bronisz Częstochowy I w Ostrej świecisz Bramie! <i>Ty, co gród zamkowy Nowogródzki ochraniasz z jego wiernym ludem!</i> (...) A. Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i></p>

<p>ironia – środek stylistyczny polegający na wykorzystaniu słów, wyrażeń, których dosłowne znaczenie jest odmienne od intencji autora.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wprowadza żartobliwy nastrój, elementy żartobliwe, komiczne zaznacza dystans do danej rzeczy, osoby zdradza stosunek emocjonalny jako przejaw drwiny, szyderstwa 	<p>Przykładem ironii jest utwór Do króla Ignacego Krasińskiego. Przedstawione zostały w nim wszystkie wady króla, które wytykają mu przeciwnicy, ale tak naprawdę są one zaletami. Ośmieszeni zostali więc ci, którzy w młodym wieku władcy, jego dobroci i zamiłowaniu do książek widzą zagrożenie.</p>
<p>metafora (przenośnia) – zestawienie wyrazów, którego nie wolno rozumieć dosłownie; wyrażenie, w którym poszczególne słowa nabierają nowego, niezwykłego znaczenia. Metafor używamy w języku potocznym, nie zdając sobie z tego sprawy. Wiele związków frazeologicznych ma znaczenie metaforyczne (przenośne).</p>	<ul style="list-style-type: none"> buduje niezwykły obraz, a przez to działa na wyobraźnię czytelnika wpływa na uczucia, emocje towarzyszące czytaniu wiersza zaskakuje, a czasem zachwyca – w każdym razie zmusza do wysiłku intelektualnego 	<p><i>Lato, w butelki rozlane, Na półkach słodem się burzy. Zaraz korki wysadzi, Już nie wytrzyma dłużej.</i> J. Tuwim <i>Strofy o późnym lecie</i></p>
<p>neologizm artystyczny – wyraz nowo utworzony, specjalnie na potrzeby wiersza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie atrakcyjności wypowiedzi poetyckiej nadanie jej oryginalnego brzmienia 	<p><i>Różowieje o zmierzchu twój spłowiły liścik... Wóz turkocze za oknem. Może sen mój właśnie Tak odjeżdża w złą ciemność – śpiewnie i kolaśnie... W niebie – drobnych obłoków napuszysty wyścig!</i> B. Leśmian <i>Zmierzch bezpowrotny</i></p>
<p>onomatopeja (dźwiękonaśladownictwo) – stosowanie w wierszu wyrazów dźwiękonaśladowczych. Najczęściej pojawia się w poezji adresowanej do dzieci lub stylizowanej na ludową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wzbogaca, urozmaica warstwę brzmieniową utworu 	<p><i>Jak usłyszysz to kukułka, Wrzaśnie: A to co za spółka? Kuku – ryku? Kuku – ryku?</i> J. Tuwim <i>Ptasie radio</i></p>
<p>personifikacja (uosobienie) – nadanie cech typowo ludzkich przedmiotom, roślinom, zwierzętom, pojęciom itp.</p>	<ul style="list-style-type: none"> dobitne wyrażenie pewnych treści i uczuć 	<p><i>Splývają krople z ula. Woda z jabłoni kapie. Hej, deszcz po polach hula, Bo nie ma żadnych zmartwień.</i> K.I. Gałczyński <i>Pieśni</i></p>
<p>porównanie – zestawienie ze sobą dwóch przedmiotów, zjawisk, pojęć, ze względu na łączące je podobieństwo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> oddziałuje na wyobraźnię czytelnika; pozwala na dokładne wyobrażenie sobie przedmiotu opisu czasem zaskakuje lub zadziwia połączeniem odległych zjawisk (np. <i>masz fryzurę jakby piorun w środek głowy strzelił</i>) 	<p><i>Moje życie miało imię dziewczęce, Imię jasne jak konwalie pierwsze, Rwane w trawie błyszczącej o świcie Przez lilijne szopenowe ręce.</i> J. Tuwim <i>Imię</i></p>
<p>porównanie homeryckie – mocno rozbudowane, obszernie porównanie, którego drugi człon jest samodzielnym obrazem poetyckim. Takie porównania chętnie stosował Homer w <i>Iliadzie</i> i <i>Odysei</i> – stąd wywodzi się nazwa tego środka stylistycznego. Porównanie homeryckie najczęściej zaczyna się od słowa <i>jak</i> (<i>jako</i>) i przez wiele wersów prowadzi do drugiego członu zaczynającego się od słowa <i>tak</i> (<i>tako</i>).</p>	<ul style="list-style-type: none"> tworzenie rozbudowanego obrazu poetyckiego działanie na wyobraźnię czytelnika 	<p><i>Jako piękny wąż żmujdzki, zwany giwojtosem, Chociaż zdaje się drzemać leżąc między wrzosem, Pełźnie, bo na przemiany srebrzy się i złoci, Aż nagle zniknie z oczu we mchu lub paproci: Tak strumień kręcący się chował się w olszynach, Które na widnokręgu czerniały kończynach, Wznosząc swe kształty lekkie, niewyraźne oku, Jak duchy na wpół widne, na polu w obłoku.</i> A. Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i></p>

<p>powtórzenie – najprościej: powtórzenie tego samego wyrazu, zdania, fragmentu zdania w pewnym fragmencie wypowiedzi. Klasycznym przykładem powtórzenia jest anafora, ale uwaga: każda anafora jest powtórzeniem, lecz nie każde powtórzenie jest anaforą!</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nadaje tekstowi rytm ▪ zwraca uwagę na powtarzane wypowiedzenie, z czego wynika, że jest ono istotne w tekście 	<p><i>Raz do gazety Słowo Niebieskie</i> (skumbrie w tomacie skumbrie w tomacie) <i>przyszedł maluśki staruszek z pieskiem.</i> (skumbrie w tomacie pstrąg) K.I. Gałczyński <i>Skumbrie w tomacie</i></p>
<p>pytanie retoryczne – niewymagające odpowiedzi, bo odpowiedź jest niejako w nim zawarta. Pytanie retoryczne należy do chętnie używanych środków stylistycznych. Pojawia się w wierszach, w prozie, w publicystyce, w języku potocznym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyraźnie określa stanowisko osoby mówiącej ▪ zaostża uwagę czytelnika ▪ ożywia i urozmaica styl wypowiedzi ▪ często nadaje jej zwięzłość 	<p><i>Dziś, kiedy jesteśmy razem,</i> <i>Odwrociłam twarz ku ścianie.</i> Róża? Jak wygląda róża? Czy to kwiat? A może kamień? W. Szymborska <i>Nic dwa razy</i></p>
<p>symbol – motyw, zbiór motywów, znak (postać, rzecz, wydarzenie), która oprócz znaczenia dosłownego posiada znaczenie dodatkowe, ukryte, często niejasne. Symbol jest wieloznaczny, można go odbierać i interpretować wielorako.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dodaje utworowi wieloznaczności, pozwala interpretować go na wiele sposobów ▪ wprowadza nastrój tajemniczości 	<p>Róża w <i>Małym Księciu</i> to symbol piękna, miłości, kobiecości, uczucia.</p> <p>Korona Popiela w <i>Balladynie</i> to symbol dobrej, prawowitej, rozważnej władzy, dbania o poddanych.</p>
<p>zdrobnienie – wyraz pochodny, który określa rzecz lub osobę mniejszą niż nazwaną wyrazem podstawowym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyraża pozytywny lub lekko pogardliwy, ironiczny stosunek do danej rzeczy lub osoby, ▪ nadaje zabarwienie emocjonalne wypowiedzi ▪ ujawnia życzliwość, sympatię lub ironię ▪ wprowadza pogodną, wesołą atmosferę w utworze 	<p><i>Przymruż złociste światelka,</i> <i>Ukryj się pod matki rąbek,</i> <i>Nim cię zgubi sronu ząbek</i> <i>Lub chłodnej rosy peretka.</i> Adam Mickiewicz <i>Pierwiosnek</i></p>
<p>zgrubienie – wyraz pochodny określający osobę lub rzecz większą od nazwanej wyrazem podstawowym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyolbrzymia, zdradza negatywny stosunek, niechęć, ironię, ale też może wyrażać żartobliwy stosunek lub sympatię ▪ nadaje emocjonalny charakter wypowiedzi – zdradza nastawienie do danej osoby lub rzeczy 	<p><i>Brody ich długie, kręcone wąsiska,</i> <i>Wzrok dziki, suknia plugawa.</i> Adam Mickiewicz <i>Powrót taty</i></p> <p><i>Było to bardzo miłe kudłate psisko podobne trochę do szpica, a trochę do owczarka.</i> Roman Pisarski <i>O psie, który jeździł koleją</i></p>